

Πανελλήνια Ομοσπονδία Κοινωνικών Συνεταιρισμών Περιορισμένης Ευθύνης

Διαδικτυακή Ημερίδα Δημοσιότητας
για την Υποστηριζόμενη Απασχόληση
25 Φεβρουαρίου 2022

*«Το θεσμικό πλαίσιο της υποστηριζόμενης απασχόλησης των
ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα»*

Φωτεινή Μαρίνη

Εμπειρογνώμονας Κοινωνικού Δικαίου

Εταίρος ΣΥΓΚΛΙΣΙΣ - ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΚΑΙ
ΕΡΕΥΝΑΣ ΙΚΕ

Οι Άξονες της Εισήγησης

Το πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών

Το πλαίσιο των Διεθνών Ενώσεων

Το πλαίσιο της ΕΕ

Το Ελληνικό πλαίσιο

Το πλαίσιο των Διεθνών Οργανισμών

Η Υποστηριζόμενη Απασχόληση δεν έχει αποτελέσει ακόμα αντικείμενο δεσμευτικής ρύθμισης των Διεθνών Οργανισμών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προστασίας των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρίες (ΟΗΕ, Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Συμβούλιο της Ευρώπης), με αποτέλεσμα την έλλειψη ενός σαφούς υπερεθνικού πλαισίου ανάπτυξης και εφαρμογής της.

Για τον λόγο αυτό, έχουν υιοθετηθεί από τα Κράτη Μέλη **διαφορετικά μοντέλα – υποδείγματα ΥΑ**, τα οποία διαφοροποιούνται κυρίως ανάλογα με τους φορείς ρύθμισης και υλοποίησης των σχετικών προγραμμάτων (επίπεδο δημόσιου τομέα / επίπεδο εθελοντικού τομέα / επίπεδο τομέα κοινωνικής οικονομίας και κοινωνικής επιχειρηματικότητας), τις προϋποθέσεις συμμετοχής των επωφελουμένων και τις πηγές χρηματοδότησής τους.

Το (μη δεσμευτικό) πλαίσιο των Διεθνών Ενώσεων

Η Παγκόσμια Ένωση για την Υποστηριζόμενη Απασχόληση (World Association for Supported Employment, WASE) οριοθετεί την ΥΑ ως «αμειβόμενη εργασία εντός ενός συμπεριληπτικού εργασιακού περιβάλλοντος με συνεχιζόμενη υποστήριξη για άτομα με αναπηρία σε μια ανοικτή αγορά εργασίας, με ίδια αμοιβή για την ίδια εργασία σε σχέση με τους εργαζόμενους χωρίς αναπηρία»

Η Ευρωπαϊκή Ένωση Υποστηριζόμενης Απασχόλησης (European Union for Supported Employment, EUSE) οριοθετεί την ΥΑ ως την «παροχή υποστήριξης σε ανθρώπους με αναπηρία ή άλλες μειονεκτικές ομάδες προκειμένου να εξασφαλίσουν και να διατηρήσουν θέση αμειβόμενης εργασίας (paid work) σε μια ανοικτή αγορά εργασίας»

Το (μη δεσμευτικό) πλαίσιο της ΕΕ

Οι διατάξεις των Συνθηκών και του παράγωγου κοινοτικού δικαίου (μηχανισμοί που δημιουργούν υποχρεώσεις και θεμελιώνουν δικαιώματα στους Ευρωπαίους πολίτες) **δεν προωθούν δεσμευτικές παρεμβάσεις** των οργάνων της ΕΕ σε σχέση με την ανάπτυξη, οργάνωση και λειτουργία εθνικών πολιτικών Υποστηριζόμενης Απασχόλησης. Τα όργανα της ΕΕ προωθούν πολιτικές πρωτοβουλίες στο πεδίο της κοινωνικής προστασίας στο πλαίσιο επικουρικής άσκησης των συμπληρωματικών αρμοδιοτήτων τους για την προαγωγή της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών μελών

Ο Ευρωπαϊκός Πυλώνας Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Ο ΕΠΚΔ (2017) αποτελεί το πλέον πρόσφατο πολιτικό εργαλείο της ΕΕ για την διαφύλαξη του **Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Μοντέλου**, που στηρίχθηκε σε τρεις υπερεθνικούς μηχανισμούς προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων:

- τον **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη** του Συμβουλίου της Ευρώπης (1961), όπως αναθεωρήθηκε το 1996

- τον **Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων** της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (1989)

- τον **Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων** της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000)

Η ΡΗΤΡΑ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΚΔ

Η Αρχή 17. Ένταξη ατόμων με αναπηρία

«Τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα σε εισοδηματική στήριξη που διασφαλίζει αξιοπρεπή διαβίωση, υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, και εργασιακό περιβάλλον προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους».

Το Ελληνικό πλαίσιο - 1

Η Ελληνική πολιτεία δεν έχει θεσμοθετήσει ένα δημόσιο σύστημα εργασιακής ένταξης των ατόμων με αναπηρίες μέσω του μοντέλου της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης, παρά την ρητή κατευθυντήρια αρχή της παρ. 6 του άρθρου 21 του Συντάγματος:

«Τα άτομα με αναπηρίες έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας».

Το Ελληνικό πλαίσιο - 2

Η έλλειψη ενός δημόσιου συστήματος εργασιακής ένταξης μέσω του μοντέλου της ΥΑ χαρακτηρίζει την υφιστάμενη κατάσταση και στο πεδίο της ψυχικής υγείας. Για τον λόγο αυτό δεν έχουν υιοθετηθεί έως σήμερα νομοθετικές ρυθμίσεις που θα κατοχυρώνουν και θα οριοθετούν το δικαίωμα πρόσβασης των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα (εφεξής ΑμΨΚΠ) σε υπηρεσίες επαγγελματικού προσανατολισμού, εργασιακής ενδυνάμωσης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης, υποστηρίζοντας τις διαδικασίες ισότιμης πρόσβασής τους στην ανταγωνιστική αγορά εργασίας.

Το Ελληνικό πλαίσιο - 3

Σε αντίθεση με άλλες κατηγορίες ΑμΕΑ, το εθνικό θεσμικό πλαίσιο της ψυχικής υγείας κατοχυρώνει έμμεσα την υπαγωγή του πεδίου της εργασιακής ένταξης των ΑμΨΚΠ στο Σύστημα Ψυχικής Υγείας, καθώς το άρθρο 1 του Ν. 2716/1999 «*Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και άλλες διατάξεις*» προβλέπει χαρακτηριστικά ότι:

*«1. Το Κράτος έχει την ευθύνη για την παροχή υπηρεσιών ψυχικής υγείας που έχουν σκοπό την πρόληψη, τη διάγνωση, τη θεραπεία, την περίθαλψη, καθώς και την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση και **κοινωνική επανένταξη ενηλίκων, παιδιών και εφήβων με ψυχικές διαταραχές και διαταραχές αυτιστικού τύπου και με μαθησιακά προβλήματα.** 2. Οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας διαρθρώνονται, οργανώνονται, αναπτύσσονται και λειτουργούν σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, με βάση τις αρχές της τομεοποίησης και της κοινοτικής ψυχιατρικής, της προτεραιότητας της πρωτοβάθμιας φροντίδας, της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης, της αποϊδρυματοποίησης, της ψυχοκοινωνικής αποκατάστασης και **κοινωνικής επανένταξης**, της συνέχειας της ψυχιατρικής φροντίδας, καθώς και της πληροφόρησης και εθελοντικής αρωγής της κοινότητας στην προαγωγή της ψυχικής υγείας».*

Το Ελληνικό πλαίσιο - 4

Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης αποτελούν de facto φορείς προώθησης ενός μοντέλου ΥΑ στο πεδίο της ψυχικής υγείας, καθώς σύμφωνα με το ρυθμιστικό τους πλαίσιο αποβλέπουν «στην κοινωνικο-οικονομική ενσωμάτωση και επαγγελματική ένταξη των ατόμων με σοβαρά ψυχοκοινωνικά προβλήματα και συμβάλλουν στη θεραπεία τους και στην κατά το δυνατόν οικονομική τους αυτάρκεια» (παρ. 1 άρθρου 12 Ν. 2716/1999).

Η ανάπτυξη σχετικών πρωτοβουλιών θα συζητηθεί αναλυτικά στις επόμενες δύο Εισηγήσεις της Ημερίδας.

**ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ
ΣΑΣ**